

Љубиша Владушић

Економски факултет,
Универзитет у Источном Сарајеву,
БиХ

✉ljvladusic@gmail.com

ПРОВОЂЕЊЕ СПОРАЗУМА О ПИТАЊИМА СУКЦЕСИЈЕ БИВШЕ СФРЈ

IMPLEMENTATION OF THE AGREEMENT ON THE SUCCESSION OF THE FORMER SFRY

Резиме: Овај рад садржи осврт на најважније одредбе Споразума о питањима сукцесије бивше СФРЈ, који је након потписивања у Бечу 29. јуна 2001. године, међу првим земљама сукцесорима, ратификовала Босна и Херцеговина. Такође, овај рад даје приказ о провођењу општег Споразума по свим његовим анексима и додацима, хронолошки у протеклих скоро десет година. Аутор посебно напомиње значај деблокаде преговора о појединим питањима, промјене или доношења интерних закона држава наследица, ради коректне и ефикасне имплементације Споразума. Нове процедуре и регулативе, као и механизми за ефикасно спровођење, са нормативног, и потребна промјена неприхватљиве праксе домаћих судских, управних и других органа појединих држава наследица, са извршног аспекта, биће посебно неопходни ради примјене Споразума у свим његовим дијеловима. Аутор сматра да од ове околности умногоме зависе стварни резултати Споразума и ефективно провођење и остваривање права многих лица оштећених прошлим ратом.

Кључне ријечи: сукцесија, имовина, финансијска потраживања и дуговања, поравнања, остваривање права.

ЈЕЛ класификација: Ф5, К

Summary: This paper includes a review of the most important provisions of the Agreement on succession of former Yugoslavia, which was, after the signing in Vienna on 29th June 2001, ratified by Bosnia and Herzegovina, among the first successors. This paper provides an overview of the implementation of the General Agreement and all its annexes and appendixes, chronologically over the last decade. The author specifically mentions the importance of unblocking the negotiations on particular issues, changes or adoption of internal laws of the successor to the correct and effective implementation of the Agreement. New procedures and regulations, as well as mechanisms for effective implementation, with the normative and the need to change unacceptable practices of domestic judicial, administrative and other bodies of some successor states to the executive point of view, will be particularly necessary for implementing the Agreement in all its parts. The author believes that the actual results and effective implementation of the Agreement and the rights of many people damaged by past war depend on these circumstances.

Key words: succession, property, financial assets and liabilities, settlements, claiming rights.

JEL classification: F5, K

1. УВОД

С циљем дефинисања правног оквира, релевантног за сукцесију бивше СФРЈ, Конференција за бившу Југославију је, у Хагу 1991. године, основала Бадинтерову комисију, од које је захтијевала израду правних мишљења у вези с наслеђем бивше СФРЈ. Ова комисија је названа Бадинтерова, а добила је име по њеном предсједнику, Роберту Бадинтеру. Чланови Бадинтерове комисије били су сви предсједници уставних судова држава оснивача Европске уније. Ријеч је о угледним правним стручњацима, који су створили свеобухватан документ састављен од десет мишљења. Свих десет

мишљења Бадинтерове комисије постало је дио међународног јавног права.¹ У свом Мишљењу број 8 Арбитражна комисија је закључила да је процес распадања Социјалистичке Федеративне Републике Југославије (СФРЈ) завршен и констатовала да ова држава више не постоји. На територији некадашње СФРЈ су створене нове државе и оне су је замијениле. Оне су државе наследице некадашње СФРЈ.

Арбитражна комисија у свом Мишљењу број 1 потврдила је да је питање наслеђа СФРЈ регулисано у принципима међународног права на којима се заснивају Бечке конвенције,² које су све републике прихватиле као основу за дискусије о наслеђу држава у оквиру Мирвне конференције за бившу Југославију. У оквиру Мирвне конференције за бившу Југославију настављени су преговори о сукцесији СФРЈ. Конференција за бившу Југославију је именовала Артур Ватса (Sir Arthur Watts) за медијатора у преговорима. Резултат тих преговора је Споразум о питањима сукцесије (у даљњем тексту Споразум).³ Споразум је закључен након вишегодишњих преговора и њиме је ријешено питање наслеђства имовине бивше СФРЈ. Равноправне државе наследице су: БиХ, Савезна Република Југославија, Република Хрватска, Република Македонија и Република Словенија. Све државе наследице бивше СФРЈ су предале ратификоване документе⁴ депозитару, који је номинован у секретару Уједињених нација, и тим чином Споразум о питањима сукцесије постао је пуноважан.

На основу сагласности о ратификацији Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, Предсједништво БиХ је донијело Одлуку о ратификацији Споразума о питањима сукцесије.⁵ Саставни дио Споразума чине:

- Додатак Споразуму о питањима сукцесије – имовина код Банке за међународна поравнања (Bank for International Settlements - BIS);
- Анекс А: Покретна и непокретна имовина;
- Анекс Б: Дипломатска и конзуларна имовина;
 - Додатак уз Анекс Б;
- Анекс Ц: Финансијска потраживања и дуговања;
 - Додатак 1 Анексу Ц;
 - Додатак 2 Анексу Ц;
- Анекс Д: Архива;
- Анекс Е: Пензије;
- Анекс Ф: Остала права, користи и дуговања;
- Анекс Г: Приватно власништво и стечена права.

С циљем провођења Споразума, Вијеће министара БиХ је усвојило Оквирни програм о наставку активности на реализацији Споразума о питањима сукцесије бивше СФРЈ.⁶ Овим програмом је предвиђена обвеза информисања релевантних институција у БиХ о напретку у провођењу истог.

¹ Према Мишљењу број 9. од 4. јула 1992. године, ова комисија је дефинисала основе сукцесије СФРЈ.

² Од 23. августа 1978. и од 8. априла 1983. године

³ Потписан у Бечу 29. јула 2001. године.

⁴ До јуна 2004. године је текао процес ратификације.

⁵ 24. октобра 2001. године Парламентарна скупштина је ратификовала Споразум, а Предсједништво БиХ је на 116. сједници 28. новембра 2001. године донијело Одлуку о ратификацији. *Службени гласник БиХ – Међународни уговори*, бр. 10/01.

⁶ На 30. сједници од 27. септембра 2001. године Вијеће министара усваја оквирни програм.

2. ПРОВОЂЕЊЕ СПОРАЗУМА С ДОДАТКОМ И ЊЕГОВИМ АНЕКСИМА

2.1. Провођење Оквирног споразума

У поступку ратификације Споразума, Република Хрватска захтијевала је додатне информације о појединим питањима, поготову о стању на рачунима мјешовитих банака у иностранству. Међутим, послје четири године и Република Хрватска је ратификовала Споразум. С обзиром да је дошло до кашњења ратификације Споразума, исто тако је дошло до кашњења у његовом провођењу. Имајући у виду домете овог Споразума, као и проблематику коју регулише, у провођењу су се јавили многобројни проблеми. Чињеница да је основни принцип сукцесије сагласност свих пет држава наследица бивше СФРЈ, односно да је о сваком питању нужно постићи консензус свих учесника, у пракси је често изостајала та сагласност, што је директно имало посљедице на кашњење провођења Споразума.

Сам Споразум је предвидио механизме за ефикасније провођење. Тако је чланом 4 Оквирног споразума о питањима сукцесије, предвиђено формирање Сталног заједничког комитета виших представника држава наследица, који је добио мандат да осигура ефикасније провођење. Први састанак овог форума је организован у Скопљу.⁷ Представник Босне и Херцеговине у Сталном заједничком комитету именован је одлуком о именовању чланова заједничких радних тијела и чланова преговарачких тимова за провођење Споразума о питањима сукцесије (СГ БиХ 29/05).

Главни задатак Сталног заједничког комитета виших представника држава наследица је да прати ефикасност провођења Споразума, да расправља, разријешу и даје препоруке владама држава наследица о свим спорним питањима која се могу јавити током његовог провођења. Међутим, због кашњења у ратификацији Споразума, и у вези са тим, кашњења у конституисању Сталног заједничког комитета, дошло је до успореног провођења Споразума.

2.2. Провођење Додатка уз Споразум

Додатком уз Споразум о питањима сукцесије регулисано је питање распоdjела имовине бивше СФРЈ (злато и остале резерве и дионице) која се налазила код Банке за међународна поравнања, (BIS) у Базелу. Имовина бивше СФРЈ у BIS-у је била вриједна око 414 милиона USD. Босна и Херцеговина, према Додатку, учествује са 13,2% у распоdjели имовине код BIS-а, тако да је БиХ припало по основу:

- новца од продаје злата:
 $195.543,2 \text{ oz.tr} \times 273,18 \text{ USD} = 53.419.095,30 \text{ USD} \times 1,372 = 60.748.904,00 \text{ €}$, што на дан 31. 5. 2002. године износи 118.840.528,90 KM;
- дионица БиХ у BIS -у:
 1060 дионица, вриједности од 11.938.984,86 USD
 што на дан 13. 6. 2001, по курсу 1 USD = 2,2 KM, износи 26.364.456,87 KM.

Распоdjела имовине код BIS-а је извршена прије ступања Споразума на снагу, тако да су завршене све активности око провођења наведеног Додатка.⁸

⁷ 6. јуни 2005. године

⁸ Намјена и кориштење средстава БИС-а одређена је Законом о намјени и кориштењу дјела имовине коју је Босна и Херцеговина добила по Споразуму о питањима сукцесије (*Службени гласник БиХ*, бр. 11/02).

3. ПРОВОЂЕЊЕ АНЕКСА С ДОДАЦИМА

3.1. Провођење Анекса А

Анексом А Споразума регулисана је сукцесија покретне и непокретне државне имовине бивше СФРЈ. Као датум стицања својине на покретној и непокретној имовини сматра се дан проглашења независности државе наследице. На основу члана 2 Анекса А, непокретна државна имовина бивше СФРЈ, која се налази на територији државе наследице, припала је тој држави. Дакле, непокретна државна имовина бивше СФРЈ, која се налази на територији Босне и Херцеговине, припала је Босни и Херцеговини и постала је државно власништво Босне и Херцеговине. Имајући у виду одредбе Анекса А, у потпуности је проведена расподела непокретне државне имовине бивше СФРЈ. Иако је Споразум предвидео да државе наследице могу испоставити захтјеве уколико се покаже да је дошло до драстичног одступања у финансијској процјени за поједине некретнине, до данас нису испостављени такви захтјеви, чиме је потврђена коначност расподеле ове имовине између држава наследица бивше СФРЈ.

С циљем осигурања катастарске и грунтове евиденције о непокретној имовини, која је припала Босни и Херцеговини, преко Министарства иностраних послова БиХ, дипломатским путем упућен је захтјев Републици Србији за уступање катастарске и земљишно-књижне евиденције некретнина бившег Савезног секретаријата народне одбране (ССНО) које се налазе у Босни и Херцеговини. Захтјев за доставу овог пописа некретнина урађен је у координацији с Архивом БиХ, који је носилац послова на провођењу Анекса Д, односно сукцесије архивских фондова бивше СФРЈ. У међувремену су, у сарадњи с појединим тијелима у Босни и Херцеговини, у процесу реформе обране БиХ, осигуране копије пописних листи о имовини, чији је власнички статус номинован на ССНО, а која се налази у Босни и Херцеговини.

Придржавајући се принципа утврђених Анексом А, Република Српска је покренула активности којим непокретна имовина БиХ на територији РС припада том ентитету, што је наишло на противљење и оспоравање Федерације БиХ. Због различитих погледа на ово питање у БиХ, високи представник за БиХ донио је Закон о привременој забрани располагања државном имовином Босне и Херцеговине (СГ БиХ 18/05). Такође, Вијеће министара БиХ је донијело одлуку о оснивању Комитета за државну имовину, утврђивање и расподелу државне имовине, одређивање права и обавеза Босне и Херцеговине, ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине у управљању државном имовином (СГ БиХ 10/05, 18/05). Међутим, резултати рада овог Комитета су минорни, због различитих ставова појединих чланова Комитета.

Што се тиче покретне војне имовине бивше СФРЈ, у Анексу А је предвиђено да ће видљива покретна државна имовина бивше СФРЈ бити предмет посебних споразума, који ће се склопити између држава наследица. С циљем дефинисања ставова и опредјељења у вези с овим питањем, Сектор за провођење сукцесије Министарства финансија и трезора БиХ (МФТ), је урадио Нацрт програма провођења Анекса А и упутио га у процедуру усвајања. До данас овај програм није усвојен. У овом програму дефинисани су критеријуми расподеле, односно формулисани аналитички елементи који би послужили за дефинисање модалитета расподеле. Истражени су сви доступни извори о овом питању и извршена је финансијска процјена војних ефектива које су биле у власништву бивше ЈНА. Резултати ових истраживања су упоређивани с аналитичким материјалима, које су сачиниле друге државе наследице. Било је иницијатива да се на нивоу Комитета за Анекс А нађу ова питања, али нажалост до тога није дошло. С обзиром на наведену ситуацију, ово питање је делегирано за разговор на састанку Сталног заједничког комитета виших представника држава наследица, који је одржан у Београду (у септембру 2009. године), али без значајнијих резултата до данас.

3.2. Провођење Анекса Б

Оквирним програмом на реализацији Споразума о питањима сукцесије бивше СФРЈ дефинисане су основне активности, организацијско-кадровска структура потребна за ефикасну реализацију, као и задужења појединих институција на његовом провођењу. Одлуком о прерасподјели послова сукцесије на институције БиХ и друге субјекте у Босни и Херцеговини, Министарству иностраних послова Босне и Херцеговине су додијељене активности организације и координисања послова везаних за расподјелу дипломатско-конзуларне имовине по Анексу Б, Споразума.

За провођење Анекса Б формиран је Комитет за сукцесију дипломатско-конзуларне имовине бивше СФРЈ (у даљњем тексту Комитет). У протеклом десетогодишњем периоду Комитет је одржао више састанака на којима се расправљало о расподјели имовине дипломатско-конзуларних представништва (ДКП) бивше СФРЈ, али без значајних резултата.

Оквирним програмом наставка активности на реализацији Споразума о питањима сукцесије бивше Југославије, Сектору за провођење сукцесије МФТ додијељен је задатак координације укупног пројекта на питањима сукцесије. У циљу провођења тог задатка, Министарство финансија и трезора БиХ, у сарадњи са Министарством иностраних послова, урадило је Анализу економске и регионалне одређености Босне и Херцеговине за појединим дипломатско-конзуларним дестинацијама бивше СФРЈ.

3.2.1. Додатак Анексу Б

Додатком уз Анекс Б, специфицирана је дипломатско-конзуларна имовина бивше СФРЈ. У складу с планираним активностима, Министарство финансија и трезора БиХ је на основи процијењених вриједности појединих ДКП дестинација бивше СФРЈ припремило Платформу за расподјелу дипломатско-конзуларне имовине бивше СФРЈ. Основа за пропорционалну расподјелу својине је процјена у извјештају (од 31. децембра 1992. године) о процјени потраживања и дуговања бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије (на дан 31. децембра 1990. године), који је урадила независна ревизорска кућа KPMG Peat Marwick, чије је налазе у Споразуму прихватило свих пет земаља насљедница. Према Споразуму о питањима сукцесије бивше СФРЈ, процијењена вриједност дипломатско-конзуларне имовине бивше СФРЈ износи USD 266.400.000,00.

Чланом 3 Анекса Б предвиђено је да Босни и Херцеговини припадне 15% процијењене вриједности, што износи USD 39.960.000,00.⁹ У складу са Анексом Б Споразума, груписана је имовина ДКП бивше СФРЈ према географским регијама, гдје је утврђено право сваке државе насљеднице на пропорционални дио, с тим што је предвиђено да ће својина ДКП бивше СФРЈ, бити расподијељена на такав начин да укупна коначна расподјела дипломатске и конзуларне својине одражава што је могуће ближе омјере вриједности за сваку државу. Имајући у виду одредбе Анекса Б Споразума, урађен је приједлог расподјеле дипломатско-конзуларне имовине бивше СФРЈ, односно приједлог могућих локација које је потребно потраживати за Босну и Херцеговину у будућим преговорима с осталим државама насљедницама бивше СФРЈ.

У случају да се споразум о расподјели власништва не може постићи, државе насљеднице ће усвојити процедуре, гдје ће било које власништво које је одабрала само једна држава, припасти тој држави, а када су двије или више држава одабрале исто власништво, те ће се државе консултовати у погледу тога којој од њих ће припасти то власништво. И поред одржавања више састанака Одбора, није дошло до прогреса о

⁹ Ови омјери вриједности износе за БиХ 15%, за Хрватску 23,5%, за Македонију 8%, за Словенију 14% и СРЈ 39,5%.

подјели имовине ДКП-а из разлога који су се односили на кашњење у ратификацији Споразума и на неусаглашеност око питања да ли појединачна расподела или комплетна расподела ДКП-а. Ово све говори да је потребно у будућности деблокирати преговарачки процес и интензивирати активности у провођењу Анекса Б, како би се коначно извршила расподела имовине ДКП-а бивше СФРЈ, што би допринијело да се смање трошкови ДКП-а мреже Босне и Херцеговине, који су изражени коришћењем објеката и простора изнајмљених за потребе ДКП БиХ широм свијета.

3.3. Провођење Анекса Ц с додацима 1 и 2

3.3.1. Провођење Анекса Ц

Анекс Ц Споразума о питањима сукцесије регулише питање расподеле финансијских потраживања и дуговања бивше СФРЈ у складу са утврђеним процентима.¹⁰ Према члану 5 става (1) Анекс Ц чине: Страна финансијска потраживања (која укључују готовину, злато и друге племените метале, депозитне рачуне и вриједносне папире), које је држала бивша СФРЈ или Народна банка Југославије (НБЈ), директно или код страних банака, југословенских банака за заједничка улагања и агенције југословенских банака у иностранству.

Споразум садржи укупне вриједности потраживања по врстама које су биле познате у моменту његовог потписивања. Финансијска дуговања обухватају дугове бивше СФРЈ, дугове за које гарантује бивша СФРЈ и финансијска потраживања од бивше СФРЈ. У складу са одредбама Споразума о питањима сукцесије формиран је Комитет за расподелу финансијске активе и пасиве бивше СФРЈ, из Анекса Ц Споразума о питањима сукцесије. У претходном раздобљу овај Одбор донио је 34 резолуције којима се проводе одређене одредбе овог Анекса.

3.3.1.1. Монетарно злато

Одбор за расподелу финансијске активе и пасиве бивше СФРЈ из Анекса Ц Споразума о питањима сукцесије донио је Резолуцију број 19 о расподјели монетарног злата НБ бивше СФРЈ, похрањеног код Credit Swiss Zurich и Banque de France Paris. По основу ове расподеле, Босни и Херцеговини припала је количина од 42.352,167 oz.tr, што у складу са Споразумом представља 15,5% од укупно расположивог монетарног злата. Злато које је припало БиХ, Одлуком Министарског вВијећа, уступљено је Централној банци Босне и Херцеговине за износ од 38.843.289,96 USD.¹¹ Расподела монетарног злата у потпуности је проведена.

3.3.1.2. Девизни рачуни у страним комерцијалним банкама – Америчке банке

Девизна средства Народне банке бивше СФРЈ, која су се налазила у америчким комерцијалним банкама, подијељена су на иницијативу администрације САД-а, и по тој основи на рачун Централне банке Босне и Херцеговине дозначен је износ од 36.837.127,56 USD (са 30. априлом 2003. године). Расподела средстава која су се налазила у америчким банкама у потпуности је завршена. У наведеном износу била су укључена и средства НБЈ - Војног сервиса, која припадају компанијама намјенске индустрије из БиХ, у износу од USD 5.992.909,66.

¹⁰ Расположена страна финансијска потраживања биће расподијељена према следећим омјерима: БиХ 15,50%, Хрватска 23%, Македонија 7,50%, Словенија 16% и СРЈ 38%.

¹¹ Цијена злата (према Ројтерсу) на дан уступања ЦБ БиХ, 31. марта 2009. године, 1 oz.tr = 917,15 USD.

3.3.1.3. Остале комерцијалне банке

Расподјела девизних депозита бивше НБЈ код осталих комерцијалних банака почела је с доношењем резолуција број 23 и 24 на Комитету овог Анекса, 7. јула 2005. године у Љубљани. У складу са усвојеним правима из Резолуције број 24 о подјели депозитних средстава на девизним рачунима Народне банке бивше СФРЈ, Народна банка Србије је прослиједила писма свим банкама о постигнутом договору о расподјели, као и захтјев да свака банка обавијести централне банке држава сукцесора о стању средстава на рачунима, укупном износу депозита и износу који припада свакој држави према утврђеним процентима. Евидентирани дио средстава на рачунима осталих инобанака није био у цијелости доступан и ослобођен, због разних блокада, као што су средства у Le Credit Lyonnais Bank, Paris која се у књигама воде на име НБЈ, јер је La Banque Franco – Yougoslave Paris (5. марта 1996. године), блокирала средства НБЈ у складу са налогом Привредног суда у Паризу.¹² La Banque Franco - Yougoslave, Paris, која је извршила блокаду, једна је од осам југословенских мјешовитих банака код којих постоји проблем разлика између процијењених износа депозита и стања која је накнадно доставила НБЈ. Преглед комерцијалних банака које су извршиле расподјелу и износи који су припали Босни и Херцеговини, презентовани су у табели 1.

3.3.1.4. Девизни рачуни који се држе код мјешовитих банака

Стање на девизним рачунима бивше СФРЈ, који су држани код југословенских банака за заједничка улагања у иностранству, према Споразуму о питањима сукцесија су процијењени 31. марта 2001. године у износу од 645.55 милиона USD. НБ Србије и Црне Горе накнадно је обавијестила државе сукцесоре да се на рачунима налази износ од 56,67 милиона USD, што је отворило питање разлике ових средстава у износу од USD 588,880.000,00. Питање настале разлике упућено је на рјешавање Одбору високих представника држава сукцесора. Међутим до данас није усаглашен став земаља сукцесора о овим питањима. АУ банка је једна од заједничких мјешовитих банака код којих је НБЈ имала депозите који су предмет расподјеле према одредбама Споразума о питањима сукцесије. Према Анексу Ц Споразума о питањима сукцесије, процијењени износ депозита, који је требало бити предмет расподјеле, био је 35.533.540,00 USD. У септембру 2003. године почео је поступак ликвидације АУ банке. Како су државе сукцесори пријавили потраживања према процентима који им припадају у складу са Споразумом о питањима сукцесије, ликвидатор АУ банке обратио се са захтјевом – тужбом Енглеском суду за компаније, ради добијања инструкција о расподјели, јер није у могућности удовољити захтјевима земаља сукцесора бивше СФРЈ. Крајем 2006. године окончан је спор који се водио на суду у Лондону, а у вези с АУ банком у ликвидацији. Припадајућа средства код те банке, према споразуму о поравнању, већ се дозначавају на рачуне земаља сукцесора па и Босне и Херцеговине.¹³ Од преосталих седам мјешовитих банака, код двије мјешовите банке, Југобанке и Београдске банке, у Њујорку се води стечајни поступак код суда у САД-у.

3.3.1.5. Трипартитно злато

Резолуцијом број 20, коју је донио Комитет за расподјелу финансијске активе и пасиве бивше СФРЈ, из Анекса Ц Споразума о питањима сукцесије, регулисана је расподјела трипартитног злата, које је раније држала Трипаритетна комисија за злато,

¹² Од средстава која су блокирана у овој банци, БиХ припада, према утврђеном проценту, износ од 3.776.575,00 евра.

¹³ До 1. марта 2010. године дозначено је 2.762.169,31 £.

као и новчаних средстава која су остала на рачуну које је у име Комисије држала Банка Енглеске (Bank of England). По овом основу, Босни и Херцеговини припада 5.515,78 £ или 10.331,61 USD и 187,51 oz. тр злата. Расподјела злата није извршена и оно је у надлежности Foreign & Commonwealth Office-а, тј. Министарства иностраних послова Велике Британије, а чува се код Банке Енглеске. Овлашћени представник БиХ у Комитету за расподјелу финансијске aktive и пасиве бивше СФРЈ из Анекса Ц Споразума о питањима сукцесије је на захтјев Министарског вијећа *актуелизовао* реализацију Резолуције број 20, али коначна расподјела још није завршена. Наиме, новчани износ је расподијељен и на рачун БиХ код Централне банке већ је дозачен припадајући износ за БиХ од 5.515,78 £.

3.3.1.6. Средства на основу чланства бивше СФРЈ у Интерамеричкој развојној банци

По истој иницијативи, као и код депозита НБЈ која су држана у америчким банкама, администрација САД-а извршила је расподјелу средстава на основу чланства бивше СФРЈ у Интерамеричкој развојној банци, тако је према већ утврђеном проценту БиХ припао и уплаћен износ од 863.000,00 USD.

3.3.1.7. Средства Југословенске банке за међународну економску сарадњу (JUBMES)

Комитет за расподјелу финансијске aktive и пасиве бивше СФРЈ из Анекса Ц Споразума о питањима сукцесије¹⁴ усвојио је Резолуцију број 26 о расподјели капитала бивше СФРЈ у JUBMES банци д.д. Београд. Према одредбама ове Резолуције, Босни и Херцеговини су припале 533 дионице у JUMBES банци. Међутим, одлуком Скупштине банке, JUBMES банка д.д. извршила је сплитовање дионица и на тај начин се број дионица у власништву бивше СФРЈ промијенио и не одговара броју дионица наведеном у Резолуцији број 26 Број дионица који припада Босни и Херцеговини након сплитовања износи 3.731. Такође, JUMBES банка је по основи дивиденде у годинама које су успједиле, од 2006, закључно са 2009, додијелила издате дионице постојећим дионичарима. Тако је Босна и Херцеговина за 2006. годину, на име дивиденде добила 933 дионице, на име добити за 2007. годину 1.166 дионица, на име добити за 2008. годину додатне 2.332 дионице, а на име расподијељене добити за 2009. годину БиХ је добила нових 680 дионица. Босна и Херцеговина сада је власник 8.842 дионице JUMBES банке д.д. Београд, што представља 3,78 % власништва у укупном дионичком капиталу банке.¹⁵

3.3.1.8. Средства на основу клириншког дуга Мексика

Потраживања или дуговања бивше СФРЈ према одређеном броју држава у свијету преузеле су земље наследице, у складу са Споразумом о сукцесији. Тако су питања клириншких рачуна, без обзира на њихов износ – вриједност, тражила да се земље сукцесори додатно ангажују око потражног салда у циљу договора са другим земљама око њиховог реалног валутног паритета и вриједности. Као примјер, на основу Резолуције Комитета за расподјелу финансијске aktive и пасиве бивше СФРЈ, истичемо расподјелу клириншког потражног салда бивше СФРЈ и Мексика, по којем је БиХ добила припадајући износ од USD 377,61 а према налогу Banco de Mexico.

¹⁴ Састанак одржан у Београду 9. фебруара 2006. године.

¹⁵ Тржишна вриједност ових дионица, према Београдској берзи, крајем маја 2010. године износи око 1.200.000,00 евра.

3.3.1.9. Средства на основу клириншког дуга Руске Федерације

Постојали су и већи неријешени износи из клириншког раздобља пословања за које је постигнут споразум којим се регулише клириншки дуг, као нпр. Руске Федерације према државама наследицама бивше Југославије. Мултилатерални меморандум између Владе Руске Федерације и држава сукцесора бивше СФРЈ о регулисању међусобних финансијских потраживања, по обрачунима везаним за робни промет између бивше СФРЈ и бившег СССР¹⁶ – Босни и Херцеговини је припао износ од 200.252.355,00 клириншких долара (125.157.834,38 USD по курсу 1Кл.\$=0,625 USD). Начин на који ће БиХ наплатити своја потраживања требало би се регулисати билатералним споразумом између БиХ и Руске Федерације.¹⁷

3.3.1.10. Остала клириншка потраживања – Албанија

Када се ради о клириншком дугу Албаније према бившој СФРЈ, можемо казати да је усуглашен и да је донесена Резолуција Комитета за расподјелу финансијске активе и пасиве бивше СФРЈ из Анекса Ц Споразума о питањима сукцесије. На састанку држава сукцесора с албанском страном, договорено је да се споменути износ конвертује у односу 1 клириншки долар у 1 USD. Такође је усаглашено да се изврши обрачун камата¹⁸ до датума потписивања Меморандума у Тирани. Са припадајућом каматом за ово раздобље, Босни и Херцеговини припада USD 3.696.189,56. Да би се иницирали разговори о начинима измирења обавеза Албаније према БиХ, потребно је да се с албанском страном закаже први билатерални састанак у складу са меморандумом држава сукцесора и албанске стране.

3.3.1.11. Монголија

Комитет за расподјелу финансијских потраживања и обавеза бивше СФРЈ из Анекса Ц Споразума о питањима сукцесије усвојио је Резолуцију о расподјели потраживања према салдима клириншких рачуна НБЈ код Државне банке Монголије. Потраживање Босне и Херцеговине од Монголије износи 929.561,99 клириншких долара. Наредне активности везане су за састанак земаља сукцесора с монголском страном и договор око клириншког паритета, рокова и начина наплате потраживања.

Табела 1: Преглед средства добијених по Анексу ц, са јуном 2010. год.

Добијена средства			
Извор	Валута	Укупно	Укупно у КМ
1. Америчке комерцијалне банке	USD	36.837.127,56	58.541.599,95
2. Остале комерцијалне банке	USD	22.700.574,59	36.075.775,84
	EUR	5.270.292,36	10.307.795,90
	CHF	2.080.739,94	2.859.854,28
3. Интерамер. раз. банка сред. чланарина	USD	863.000,00	1.371.480,46
4. Средства трипартитне комисије	GBP	5.515,78	12.712,16
5. Монетарно злато	oz. tr.=USD	38.843.289,96	61.729.795,24

¹⁶ Потписан 17. септембра 2003. године.

¹⁷ У току су процедуре око модалитета наплате клириншког дуга од Руске Федерације.

¹⁸ Камата за период од 31. марта 2006. године до децембра 2010. године.

6. Заостала средства BIS-а	EUR	849.981,31	1.662.418,94
7. Сред. BIS-а, намјена утврђ. законом	KM	*	156.011.373,15
8. Мјешовите банке АУ банка	GBP	2.762.169,31	6.365.946,75
9. Средства дуг Мексико	USD	377,61	600,10
10. Дионице БиХ у JUBMES банци	EUR	1.200.000,00	2.346.996,00
11. Дуг Р. Ф. по клирингу**	USD	125.157.834,38	198.900.955,55
УКУПНО:			337.287.448.77

Напомена: Средства добијена расподјелом депозита код осталих комерцијалних банака (изузев средстава од *Societe Generale* банке Париз) и средстава од уступљеног злата ЦБ БиХ расподијељена су Законом о расподјели, намјени и коришћењу финансијских средстава добивених по Анексу Ц Споразума о питањима сукцесије (СГ БиХ 76/09).

3.3.2. Преглед обавеза и могућих обавеза по Споразуму о питањима сукцесије

Финансијска дуговања бивше СФРЈ обухваћена су чланом 2 Анекса Ц Споразума о питањима сукцесије, и према подацима којима располажемо, односе се на:

3.3.2.1. Дуг бивше СФРЈ према Либији

У складу са документацијом коју су представницима држава сукцесора уручили представници НБЈ (у октобру 2001. године), обавезе бивше СФРЈ, односно Народне банке Југославије према Централној банци Либије (ЦБЛ) проистичу из два кредита:

- кредит за Југословенски нафтовод из 1975. године;
- кредит за увоз нафте из 1981. године.

Укупно задужење бивше НБЈ износило је на дан 30. јуна 2001. године USD 101.890.140,47. Допунским банкарским аранжманом, дуг према Либији третира се као депозит ЦБЛ код НБЈ. На средства депозита обрачунава се камата по годишњој стопи од 5%, која се обрачунава шестомјесечно и приписује истом рачуну. Питање расподјеле либијског дуга је актуелна тема, већ дужи период, Комитета за расподјелу финансијске активе и пасиве бивше СФРЈ из Анекса Ц Споразума о питањима сукцесије.

3.3.2.2. Дуг бивше СФРЈ по основу клириншког рачуна с бившом Чехословачком

Према подацима НБЈ који су достављени представницима држава сукцесора у октобру 2001. године, салдо дуга бивше СФРЈ на ликвидацијском клириншком рачуну према бившој ЧСФР износи XCS 85.970.743,82. Наведени износ је резултат усаглашавања стања на *ливидационом* рачуну СФРЈ/ЧСФР које су провеле НБЈ и *Československa obchodní banka* (Чекобанка Праг), које су о том, заједно с представницима Савезног министарства за финансије СРЈ, Министарства финансија Словачке Републике и Министарства финансија Чешке Републике, потписале Промеморију у Прагу, 22. октобар 1997. године. С обзиром да се земље сукцесори нису могле усагласити око расподјеле дуга, Комитет за расподјелу финансијске активе и пасиве бивше СФРЈ из Анекса Ц Споразума о питањима сукцесије, усвојио је закључак да свака држава сукцесор самостално води билатералне преговоре с чешком страном, с циљем усаглашавања и доказивања својих обавеза.

3.3.2.3. *Дугови Краљевине Југославије*

Дуг Краљевине Југославије или такозвани „међуратни дуг“ настао је између Првог и Другог свјетског рата по основу издавања државних обвезница. Наведене обавезе Краљевине Југославије преузела је бивша СФРЈ, и овај дуг износи око USD 9.000.000,00, а резиденти, којима је исплата обустављена због распада бивше Југославије, су из Швајцарске и САД-а.

3.3.2.4. *Дугови по основу заосталих и неплаћених контрибуција бивше СФРЈ према Уједињеним нацијама*

Уједињене нације сачиниле су приједлог 2001. године, према којем су пристале да отпишу дио дуга бивше СФРЈ према УН-у, а по основу заосталих неплаћених контрибуција и за остатак предложиле расподелу између земаља сукцесора. Сталне мисије земаља сукцесора бивше СФРЈ, при УН-у водиле су активности у Њујорку с циљем усаглашавања укупног дуга. Резултат тих активности је да дуг бивше СФРЈ износи USD 1.254.230,00. О овом износу донесена је Резолуција Скупштине Уједињених нација, а питање расподеле дуга према УН-у делегирано је за Комитет за Анекс Ц Споразума о питањима сукцесије.

3.3.2.5. *Дуг бивше СФРЈ према ОТИФ-у*

Дуг бивше СФРЈ по основу чланарине у Међувладиној организацији за међународни жељезнички превоз (ОТИФ је организација УН) након отписа дијела дуга укупно износи CHF 100.000,00. Очекује се да Комитет за Анекс Ц о питањима финансијске активе и пасиве, Споразума о сукцесији донесе Резолуцију у складу са преосталим износом дуга према ОТИФ-у.

3.3.2.6. *Обавеза према адвокатском тиму Antonio Mazzetta у Риму*

Могуће обавезе Босне и Херцеговине према адвокатском тиму у Риму, износе 122.718,22 EUR-а. Захтјев адвокатског тима заснива се према наводном уговору, који се и даље истражује, склопљеним с Амбасадом БиХ у Риму, (2004. године), а у вези са заступањем пред италијанским судовима с циљем заштите имовине бивше СФРЈ.

3.3.2.7. *Захтјев Lloyds-а за накнаду штете*

Захтјев лондонске осигуравајуће куће Lloyds односи се на накнаду штете, коју су исплатили осигуранику Adria Airways-у, Љубљана, а направљену од стране бивше СФРЈ. Одштетни захтјев гласи на државу сукцесоре и износи USD 14.901.257,09. Спор по овом захтјеву води се код Трговинског суда у Београду.

3.4. Провођење Анекса Д

Анексом Д Споразума о питањима сукцесије бивше СФРЈ дефинисана је расподела архивских фондова бивше СФРЈ, чиме је осигуран слободан приступ свих држава наследица бивше СФРЈ овим фондовима.

Под „архивском грађом бивше СФРЈ“, у смислу Споразума, подразумевају се сви документи, без обзира на датум, врсту или мјесто гдје су смјештени, које је направила или примила бивша СФРЈ (укључујући све државне структуре, почев од 1.

децембра 1918. године) у обављању својих функција и који су 30. јуна 1991. године припадали бившој СФРЈ, у складу са Савезним законом о регулисању савезне архиве.

У сврху дефинисања оквира сукцесије архивских фондова бивше СФРЈ, као и задовољење потреба институција и појединаца из Босне и Херцеговине, приступило се изради Листе потраживања архивске грађе Босне и Херцеговине од архивских фондова бивше СФРЈ. На основу захтјева институција и појединаца за архивским фондовима, систематизовани су документи, који су уручени институцијама Републике Србије. У овим захтјевима се потражује архивска грађа која је настала у раду више од 700 савезних институција бивше СФРЈ у раздобљу од 60 до 100 година. Дакле, у питању је огромна архивска грађа чију сукцесију је потребно реализовати. Како би се што ефикасније реализовао овај посао, предложен је пројекат дигитализације сукцесије архивских фондова бивше СФРЈ. Цијенећи значај и сложеност овог посла, Влада Холандије је одобрила финансирање овог пројекта.

У консултацијама с представницима других држава наследица, припремљени су документи о архивској грађи, који представљају садржај заједничке баштине за поједине државе наследице, према принципима пертиненције и провенијенције.

С обзиром на чињеницу да је Стално заједничко тијело виших представника држава наследица бивше СФРЈ добило мандат да осигура механизме за ефикасно провођење Споразума, препоручено је овом форуму да донесе препоруке да се ажурирају активности на именовању чланова Комитета за провођење Анекса Д. Што се тиче Босне и Херцеговине, ове активности су на вријеме припремљене у очекивању да се отпочне са преговарачким процесом у вези са сукцесијом архивских фондова бивше СФРЈ.

Цијенећи значај овог питања за остваривање права грађана и других правних субјеката, Архив Босне и Херцеговине и Сектор за провођење сукцесије иницирали су билатералне контакте. У том смислу је с представницима Војноисторијског архива Србије постигнута начелна сагласност о сарадњи, која би се у наредном периоду требало манифестовати кроз потписивање протокола. Важно је одржати континуитет активности којим се не дерогирају одредбе Споразума о сукцесији архива бивше СФРЈ Анекса Д. Практичне импликације овог протокола потврдиће спремност и одређивање на реализацију сукцесије архивских фондова бивше СФРЈ.

3.5. Провођење Анекса Е

Анексом Е Споразума о питањима сукцесија бивше СФРЈ регулисано је да ће свака држава наследица бивше СФРЈ преузети одговорност за законски стечене пензије које је финансирала та држава у ранијем својству конститутивне републике бивше СФРЈ и редовно ће их исплаћивати, без обзира на националност, држављанство, мјесто становања и домицил корисника. Исто тако, овим анексом је прецизирано да ће свака држава преузети одговорност и редовно исплаћивати пензије својим грађанима који су били државни или војни службеници бивше СФРЈ, без обзире гдје станују или су домицилни, ако су се те пензије финансирале из савезног буџета или других савезних извора бивше СФРЈ; под условом када је особа држављанин више од једне државе:

- ако је та особа домицилна у једној од тих држава, исплату пензије врши та држава;
- ако та особа није домицилна ни у једној од држава, чији је она грађанин, исплату пензије врши држава на чијој територији је та особа имала мјесто боравка 1. јуна 1991.

Међутим, према уставноправном оквиру у Босни и Херцеговини, одговорност за измиревање обавеза на основу пензија по Анексу Е Споразума додијељена је ентитетима. Уважавајући ову чињеницу, Оквирним програмом наставка активности на реализацији Споразума о питањима сукцесије, права и обавезе на основу измирења пензија, према одредбама Анекса Е, пренесене су на пензионе фондове који постоје у Босни и Херцеговини, ради његовог ефикаснијег провођења.

3.6. Провођење Анекса Ф

Анексом Ф се регулишу сва права и користи која су припадала бившој СФРЈ, а која нису обухваћена Споразумом о питањима сукцесије (укључујући патенте, заштитне знакове, ауторска права и хонораре и жалбе и дуговања бившој СФРЈ). Подјела таквих права и интереса ће се наставити по правилима Сталног заједничког Комитета, водећи рачуна о омјеру за подјелу потраживања у Анексу Ц.

У протеклом раздобљу није било захтјева за рјешавањем о питању из Анекса Ф. Међутим, реално је очекивати да ће бити испостављени захтјеви, чији је носилац права и обавеза била бивша СФРЈ.

3.7. Провођење Анекса Г

Споразум гарантује стечена права грађана и правних лица у погледу приватне својине. Државе су се обавезале да право својине признају, заштите и врате. Право својине на покретну и непокретну имовину која се налази у држави наследици, а које су грађани имали на дан 31. децембра 1990. године, гарантује се Споразумом без обзира на националност, држављанство, мјесто боравка или домицил власника. Ово право се гарантује у складу с успостављеним и признатим стандардима и нормама међународног права.

Провођење Анекса Г Споразума о питањима сукцесије бивше СФРЈ одвијало се углавном на реализацији Одлуке о провођењу Анекса Г Споразума о питањима сукцесије на подручју Босне и Херцеговине, коју је донијело Вијеће министара Босне и Херцеговине. Имајући у виду чињеницу да је у пракси присутна врло разруђена одговорност за рјешавање захтјева по остваривању права из Анекса Г Споразума, било је нужно прецизирати надлежности у вези с овим питањем. Босна и Херцеговина је преузела обавезе по међународном праву и на тај начин је показала одговорност за извршавање међународних обавеза утврђеним у бечким конвенцијама о заштити људских права и основних слобода. Имајући у виду принцип реципроцитета, касније је пракса показала да је овим чином Босна и Херцеговина одбранила право и легитимитет да штити имовину физичких и правних особа, која се налази у другим државама наследицима бивше СФРЈ.

По захтјеву грађана и других правних особа, обезбјеђивана су упутства и тумачења примјене одредби Одлуке о провођењу Анекса Г на подручју Босне и Херцеговине, исто тако и одредби Одлуке о обавези заштите државне имовине на подручју других држава наследица бивше СФРЈ.

Кључни документ који је усвојен у протеклом раздобљу је Одлука о обавези заштите државне имовине, финансијских потраживања и дуговања правних особа из БиХ, која се налази у другим државама наследицима бивше СФРЈ. Ова Одлука је резултат потребе сагледавања проблематике поврата имовине и финансијских потраживања правних особа из БиХ у другим државама наследицима бивше СФРЈ, као и проблематике рјешавања дуговања и потраживања у пословним односима између привредних субјеката.¹⁹

¹⁹ Одлуку је Вијеће министара усвојило на 34. сједници одржаној 15. децембар 2004, а објављена је у „Службеном гласнику БиХ“, бр. 2/04.

Поштујући законска рјешења, којима је утврђена одговорност ентитета и Дистрикта Брчко БиХ и њихових надлежних тијела за приватизацију предузећа и банака, предложена рјешења у одлуци су децидно прецизирала тијела која су обавезна предузети мјере на заштити државне имовине, дуговања и финансијских потраживања.

Имајући у виду сложеност и одговорност у примјени одредби ове Одлуке, као и чињеницу да је у реализацију овог посла укључено много субјеката, овај посао захтијева озбиљну координацију. Наиме, догађа се да нови власници капитала приватизованих предузећа траже власништво на правима и стварима исказаним у пасиви подбиланса предузећа или полажу право на власништво и тамо гдје имовина и потраживања нису приказана у пасиви подбиланса предметног предузећа, иако је у Закону о почетном билансу стања предузећа и банака (СН ФБиХ 19/98) и Закону о почетном билансу стања у поступку приватизације државног капитала у предузећима (СГ РС 24/98), одређено да права и обавезе из пасиве подбиланса нису предмет приватизације предузећа. Наведеним законима одређено је да се преостале ствари и права у пасиви подбиланса преносе на надлежне агенције за приватизацију, односно Министарство за економске односе и координацију РС-а. Посљедњим законским рјешењима је право активне легитимације за пасиву подбиланса номиновано на Федерацију БиХ, односно на Агенцију за пасиву подбиланса и Инвестиционо-развојну банку у Републици Српској. Будући да се досљедно не проводе одредбе горе наведених закона, ово може имати негативне посљедице у погледу државне имовине из пасиве подбиланса.²⁰

Током протеклог периода, поједине државе, наследице бивше СФРЈ, су условљавале примјену Анекса Г Споразума о питањима сукцесије. Битно је истаћи да се остваривање права по Анексу Г Споразума не може условљавати са закључивањем билатералних уговора о имовинскоправним односима с државама наследицама, премда примјена Анекса Г не искључује ту могућност.

Поједине државе наследице у својој пракси су условљавале примјену Анекса Г закључивањем билатералних уговора о имовинскоправним односима. Билатерални уговори могу бити само инструмент ефикасне примјене, а никако услов за примјену Анекса Г.

4. ЗАКЉУЧАК

У циљу наставка успјешног провођења Споразума о питањима сукцесије и даљих активности око преузимања, усмјеравања и заштите имовине добијене по основу сукцесије бивше СФРЈ, као и имовине из пасиве подбиланса приватизованих предузећа, кључно је:

- наставити са провођењем Споразума о питањима сукцесије бивше СФРЈ;
- додатно активирати све релевантне субјекте у БиХ и предузети потребне мјере од стране надлежних у БиХ да дају свој допринос деблокади преговарачких процеса сукцесије бивше СФРЈ у оним Комитетима по Анексима, гдје је дошло до застоја или блокаде;
- цијенећи значај питања сукцесије, како за грађане и правне субјекте, тако и за БиХ и њене Ентитете, потребно је тимове који раде непосредно на тим питањима оспособити вјештинама и адекватним кадровима, као и

²⁰ Агенција за пасиву подбиланса, која је конституисана прије пет година, још није започела с радом.

материјалнотехничким средствима, да би могли одговорити захтјевима овог посла;

- нове процедуре и регулативе, као и механизми за ефикасно спровођење, са нормативног и потребна промјена неприхватљиве праксе домаћих судских, управних и других органа појединих држава насљедница са извршног аспекта, биће посебно неопходни ради примјене Споразума у свим његовим дијеловима.

Историјски гледано, сукцесија било које државе, као посљедица распада, раздвајања, дијељења и слично, добровољно попут бивше Чехословачке или пак присилно попут бивше СФРЈ, је сложен и компликован процес, који, гледајући са временске дистанце, траје годинама. Из тог разлога, код свих представника земаља сукцесора, неопходна је толеранција, упорност, истрајност и спремност на компромис.

Аутор сматра да од ове околности умногоме зависе стварни резултати Споразума и ефективно провођење и остваривање права многих лица оштећених прошлим ратом.

У увјерењу да ће процеси тећи у том правцу, можемо очекивати даљи напредак у свим сегментима и Анексима општег Споразума о сукцесији бивше СФРЈ, па тиме и остваривање интереса за БиХ и њене грађане, те јачање добросусједских односа и регионалне сарадње, као важних достигнућа на европском путу.

ЛИТЕРАТУРА:

-
- B. Bakotić, B. Vukas.** 1998. *Međunarodno pravo*. Zagreb: Školska knjiga.
- D. Dimitrijević.** 1998. *Sukcesija država i doktrina o stečenim pravima*. Beograd: Jugoslovenska revija za međunarodno pravo.
- E. Feilchenfeld.** 1931. *Public debts and state succession*. New York: MacMilan.
- D. P. O' Connell.** 1956. *The law of state succession*. Cambridge: Cambridge University Press.
- S. Perović.** 1995. *Pravda i stečena prava*. Beograd: Službeni list.
- Službeni glasnik BiH.** 2001. *Sporazum o pitanjima Sukcesije bivše SFRJ*. Sarajevo. br. 10/01.
- Službeni glasnik BiH.** 2002. *Zakon o namjeni i korištenju dijela imovine koju je BiH dobila po Sporazumu o pitanjima sukcesije*. Sarajevo. br.11/02
- Službeni glasnik BiH.** 2005. *Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom Bosne i Hercegovine*. Sarajevo. br. 18/05.
- Službeni glasnik RS.** 1998. *Zakon o početnom bilansu stanja u postupku privatizacije državnog kapitala u preduzećima*. Banja Luka. br.24/98.
- Službene novine Federacije BiH.** 1998. *Zakon o početnom bilansu stanja preduzeća i banaka*. Sarajevo. br.12/98.
- Službeni glasnik BiH.** 2009. *Zakon o raspodjeli, namjeni i korištenju finansijskih sredstava dobivenih po Aneksu C Sporazuma o pitanjima sukcesije*. Sarajevo. br.76/09.
- Službeni glasnik BiH.** 2005. *Odluka o osnivanju Komiteta za državnu imovinu, utvrđivanje i raspodjelu državne imovine, određivanje prava i obaveza Bosne i Hercegovine, entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine u upravljanju državnom imovinom*. Sarajevo. br. 10/05, 18/05.
- OUN.** 1974. *Povelja o ekonomskim i prvnim obavezama država članica, Charter of Economic Rights and Duties of States*. United Nations documents A/RES/29/3281. <http://www.un-documents.net/a29r3281.htm>